

Ordførere, representanter fra IFK og kommunedirektører!

Elverum, 09.06.22

Innkalling til møte i styret for Sør-Østerdalsregionen interkommunalt politisk råd (SØIPR)

Sted: **Teams**

Tid: **Torsdag 16. juni kl. 09.00-12.00**

Adresseliste

Elverum	Vara
Ordfører Lillian Skjærvik	Varaordfører Eldri Svisdal
Kommunedirektør Kristian Trengereid	
Engerdal	
Ordfører Line Storsnes	Varaordfører Terje Langfloen
Kommunedirektør Geir Sverdrup	
Stor-Elvdal	
Ordfører Even Moen	Varaordfører Ingeborg M. Mathiesen
Kommunedirektør Leif Harald Walle	
Våler	
Ordfører May-Liss Sæterdalen	Varaordfører Elin Østeberg
Kommunedirektør Anniken Baksjøberget	
Trysil	
Ordfører Erik Sletten	Varaordfører Stine Akre
Kommunedirektør Jan Sævig	
Åmot	
Ordfører Ole Erik Hørstad	Varaordfører Espen André Kristiansen
Kommunedirektør Stein Halvorsen	
Innlandet fylkeskommune	
Anne Thoresen Fylkestinget - forfall	
Rune Øygarden Fylkestinget - forfall	
Hanne Varhaug Sjøberg Fylkesadministrasjonen	
Anne Marie Sveipe, Næring- og internasjonalt samarbeid	
Inviterte	
Daglig leder Espen André Kristiansen SØNH	
Prosjektleder Bjørn Vegard Øiungen SØNH	
SØIPR	
Daglig leder Terje Røe	
Regionrådssekretær Hilde K. Hansen	

Ev. forfall meldes til hilde.kristin.hansen@innlandetfylke.no eller tlf. 418 09 660.

Vara deltar etter særskilt innkalling.

Orienteringer:

- Kl. 09.00 - 09.45 Sør-Østerdal Næringshage v/Espen André Kristiansen og Bjørn Vegard Øiungen.
Orienterer om nytt næringshageprogram og prosjekt om datasikkerhet i bedrifter.
- Kl. 09.45 – 10.15 Informasjon om Regional plan for klima, energi og miljø v/Anne Marie Sveipe
- Proessen med å utarbeide Regional plan for klima, energi og miljø er godt i gang. Opprinnelig var planen å sende denne på høring nå før sommeren, men denne tidsplanen er endret. Planen er kompleks med krevende målkonflikter og temaer, som er blitt mer aktuelle etter energikrisen og krigen i Ukraina. Styringsgruppen for planen har derfor bestemt at Regional plan for klima, energi og miljø skal samkjøres i tid med Regional plan for samfunnssikkerhet. Det betyr endelig behandling i fylkestinget i juni 2023. Høringsperioden blir fra desember 2022 til medio mars 2023.
- Selv om tidsplanen er forlenget går planarbeidet videre. Styringsgruppen har stilt seg bak mål og delmål for planen, og disse ønsker de å informere om i regionene / IPR. Det er derfor utarbeidet en presentasjon med planens satsingsområder, og mål og delmål under det enkelte satsingsområde.
- Kl. 10.15 – 11.00 Saksbehandling
- Kl. 11.00 – 12.00 Formøte før møte med Sykehuset Innlandet HF og Helse Sør-Øst RHF 16. juni

SAKSBEHANDLING

SAK 30/22 GODKJENNING AV INNKALLING OG SAKSLISTE

Forslag til vedtak:

Innkalling og saksliste godkjennes.

SAK 31/22 GODKJENNING AV PROTOKOLL FRA MØTE I STYRET I SØIPR

Forslag til vedtak:

Protokoll fra møte i styret i SØIPR 19. april 2022 godkjennes.

Vedlegg: Protokoll fra møte i styret i SØIPR 19. april.

SAK 32/22 STRATEGI- OG HANDLINGSPLAN 2022 - 2025**Forslag til vedtak:**

Styret i SØIPR ber om at arbeides videre med å konkretisere tiltak som kan bidra til ungdomsprogram, natur – og kulturveiledning og bærekraftig hyttebygging i regionen.

Bakgrunn:

Leder, nestleder og daglig leder i SØIPR har gjennomført en møterekke med Moelven, Forestia og Glommen Mjøsen. I tillegg er det avholdt et fellesmøte med Norske Parker, Finnskogen natur & kulturpark og forvalterne hos Rondane nasjonalparkstyre og Nasjonalparkstyret for Fulufjellet. Formålet med møte var å undersøke mulighetene for om SØIPR gjennom tiltak forankret i regionens handlingsplan kan bidra til økt aktivitet og verdiskaping innen utmarksressursene i regionen.

Deltakerne ble bedt om å utarbeide et notat (nedenfor) som beskriver mulige satsingsområder inne:

1. Ungdomsprogram
2. Natur- og kulturveiledning
3. Bærekraftig hyttebygging

Erfaringene etter møte med skogselskapet og industribedriftene er at deres utfordringer handler om tilgang på kompetanse og infrastruktur som veg og bane. Dette er politikkområder som det arbeides med i NTP og tilbudsstrukturen for videregående opplæring.

Når det gjelder utmarksressursen i regionen er det større muligheter for at SØIPR kan bidra til økt verdiskaping gjennom å initiere til samarbeid mellom relevante aktører, og støtte tiltak innen ungdomsprogram, natur – og kulturveiledning og bærekraftig hyttebygging. Sør-Østerdalsregionen er representert i Grensekomiteen Innlandet/Dalarna. Komiteen har i sine handlingsplaner tiltak innen samme område, og vil være en relevant samarbeidspartner i det videre arbeidet.

NOTAT FINNSKOGEN NATUR & KULTURPARK – SØR-ØSTERDAL IPR

Daglig leder Iren Carlstrøm

Finnskogen Natur & kulturpark (FNK) ble invitert til dialogmøte hos Sør-Østerdal IPR (SØIPR) 19.mai om framtidig utvikling av park- og utmarksressurser knyttet til SØIPRs strategi- og handlingsplan 2022 – 2025 for regionens skog- og utmarksressurser. FNK ble som grenseoverskridende regionalpark anmodet sammen med de andre aktørene til stede på møtet om å skrive et notat knyttet til noen av arbeidsområdene vi arbeider med, og som vi kan samhandle om.

Gjennom Parkforum har vi startet et samarbeid med Grensekomiteen, Fulufjellet nasjonalpark og Norske Parker. Vi ser det som er styrke dersom vi sammen med SØIPR kan videreutvikle dette grenseoverskridende samarbeidet framover med felles mål om å løfte regionen basert på strategier og mål.

Nedenfor kommenterer vi punktene som ble tatt opp som mulige samhandlingsområder i vårt møte.

1. Ung-program

Finnskogen Natur & kulturpark utarbeider i samarbeid med Finnskogen Friluftsråd et «Ung-program». Programmet inkluderer barn og unge i utviklingsarbeidet på Finnskogen, samtidig som de får kompetanse og kunnskaper til å ta vare på verdifullt landskap og kulturarv.

Programmet tar utgangspunkt i sentrale og regionale føringer i forhold til både utvikling og bevaring av våre unike natur- og kulturverdier, og inneholder konkrete tiltak og aktiviteter.

Overordnet mål med programmet

Formålet med programmet er å bruke Finnskogen som læringsarena ved å legge til rette for et aktivt friluftsliv og medvirkning til ivaretagelse og utvikling av viktige natur- og kulturområder. Arbeidet gjøres i samarbeid med kommuner, organisasjoner, bedrifter og andre miljøer som har Finnskogen som arbeidsfelt.

Programmet har to delmål.

Delmål 1:

Prosjektet skal på ulike læringsarenaer gi kunnskap om Finnskogens særegne historie, natur og kultur, herunder den skogfinske kulturarven.

Delmål 2:

Programmet skal fokusere på medansvar og aktiv, bærekraftig verdiskapning ved bruk av områdets naturgitte ressurser og fortrinn, for eksempel grønne næringer.

Som en merverdi i programmet kan forholdet mellom den skogfinske innvandringen og den allerede den gang eksisterende bosetningen være utgangspunkt for refleksjoner og gode debatter om hvordan vi forholder oss til nåtidens innvandrere i våre dager.

De fleste aktivitetene omfatter barn og unge både på norsk og svensk side, men vi jobber for å inkludere svensk side av Finnskogen i arbeidet rettet mot f.eks skolene.

I gjennomføring av programmet er FNK og FF avhengig av et tett samarbeid med en rekke offentlige og private instanser, samt frivillige lag og foreninger.

Arbeidsområdene i programmet kan ses på som egne prosjekter med ulik finansiering og samarbeidsaktører.

Effektmål

Ung-programmet har som effektmål å bidra til at ungdom i regionen blir bevisste på naturen og landskapet, samt verdiene knyttet til jord og skog når det gjelder både forvaltning og videreutvikling.

Et ung-program med fokus på mulighetene innen både grønn næringsutvikling innen jord- og skogbruk og grønn turisme kan bidra til at ungdommen ønsker å ta utdanning innen disse viktige retningene. Det kan bidra til å skape flere arbeidsplasser på Finnskogen og i regionen, og en satsing på ungdommen kan også bidra til at flere kan skape sine egne bedrifter og bidra til både bolyst og utvikling i regionen.

1. Bærekraftig hytteutvikling

Kommunene tilknyttet Finnskogen har et mål om å utvikle deler av sin kommune til attraktive områder for hytteutvikling. Målsetningen er positive økonomiske ringvirkninger knyttet til flere deltidsboere.

Selv om arealet er stort, er Finnskogen sårbar for massiv hyttebygging. Finnskogen Natur & kulturpark kan ta en rolle i en helhetlig og bærekraftig utvikling av hytter på Finnskogen.

Vi ser blant annet på om det kan være mulig å invitere kommunene til et arbeid for å drøfte hvordan man kan se på Finnskogen som en helhet knyttet til hyttebygging når det gjelder arealbruk og bærekraftige hytteløsninger.

Dette kan handle om innovative off-grid-hytter der man ikke trenger å investere i infrastruktur knyttet til strøm og vannforsyning. Det kan være bruk av solenergi, biotoaletter og løsninger som reduserer vannforbruk.

Omlegging til en helhetlig bærekraftig hytteutvikling bør forankres i langsiktige næringsstrategier i kommunale planer, og det er viktig å benytte lokalt næringsliv, kompetanse, materialer og råvarer så langt det er mulig.

Finnskogen hyttekonferanse

Som et ledd i arbeidet med muligheter og utfordringer knyttet til hytteutvikling på Finnskogen, og behovet for en langsiktig og bærekraftig satsing, har Finnskogen Natur & kulturpark planlagt å gjennomføre en konferanse på Finnskogen. Konferansen har blitt planlagt og utsatt to ganger grunnet pandemien.

Målsetningen med konferansen er å sette fokus på muligheter og utfordringer med hyttebygging på Finnskogen, og hvordan kommunene kan planlegge, samhandle og arbeide helhetlig og langsiktig for å bidra til verdiskapning gjennom hytteutvikling samtidig som man tar hensyn til naturen og arealbruk.

Dette arbeidet gjør vi gjerne sammen med SØIPR og andre aktører som kan bidra til å løfte konferansen som starten på et viktig arbeid på Finnskogen.

2. Natur – og kulturveiledning

De norske regionalparkene er alle unike områder og landskap på hver sin måte. Vi har våre naturgitte forutsetninger og vår kultur og historie, som til sammen skaper vår identitet.

I samarbeid med Norske Parker (NP) ønsker Finnskogen Natur & kulturpark å utvikle natur- og kulturveiledning som formidlingsmåte. NP har et samarbeid med Interpret Europe om natur- og kulturformidling knyttet til guiding, vertskap, planlegging og historiefortelling.

Gjennom samarbeidet med Norske Parker og Interpret Europe kan Finnskogen Natur & kulturpark få tilgang på kompetanse gjennom workshops, kurs og seminarer som bidrar til at våre partnere kan utvikle sine bedrifter og organisasjoner.

Vi har allerede hatt en prosess med utvikling av nettsidene Parks Norway, som skal gi parkturistene i det europeiske markedet, som skal formidle parkopplevelser på en engasjerende måte gjennom interpretasjons-teknikker.

Dette er et veldig spennende arbeid vi i Finnskogen Natur & kulturpark ønsker å ta i bruk i mye større grad. Det forutsetter at vi får til en finansieringsløsning slik at våre rundt 50 partnere kan få et tilbud om å øke sin kompetanse innen natur- og kulturformidling.

3. Oppsummering

Finnskogen Natur & kulturpark arbeider helhetlig og langsiktig for bred verdiskaping basert på Finnskogens unike natur- og kulturverdier.

Gjennom konkrete aktiviteter, tiltak og prosjekter bidrar vi til at eksisterende bedrifter kan videreutvikle seg – om det er en lokalmatprodusent eller en reiselivsaktør.

Vi kobler kommersielle aktører sammen med frivillige lag og foreninger, som i fellesskap kan skape nye produkter, tjenester og opplevelser for kunder og besøkende.

Vi bruker Finnskogens landskap og den unike kulturarven til å skape engasjement for naturforvaltning, rydding av leder, bruk av naturen, kunnskap om den skogfinske kulturen og nyere historie blant barn og unge, som er vår viktigste ressurs for framtida.

Alle aktiviteter og tiltak vi gjør er helhetlig og langsiktig med mål om å styrke Finnskogens identitet og attraktivitet for befolkningen, besøkende og bedrifter.

NOTAT TIL SØIPR – Økt bærekraftig verdiskaping i skog og utmark

*Fra Rondane nasjonalparkstyre og Nasjonalparkstyret for Fulufjellet
Nasjonalparkforvaltere Trond Stensby og Henriette Kildahl*

Kort om finansiering av verneområdeforvaltningens tiltak og prosjekter:

Forvaltningsplanen og besøksstrategien til verneområdeforvaltningen er godkjent av Miljødirektoratet og blir førende for hva vi kan søke om av midler til diverse prosjekter og tiltak. Dvs. at så lenge tiltak og prosjekter er forankret i en forvaltningsplan og/eller besøksstrategi, jo større sjanse er det at nasjonalparkstyre får finansiering til prosjekter av Miljødirektoratet.

- **Ungdomssatsing og natur- og kulturveiledning (tar disse to punktene under ett):**

Følgende er vedtatt som et strategisk grep i besøksstrategien for Fulufjellet nasjonalpark, men kan også være aktuelt for Rondane nasjonalparkstyre:

Skape gode ambassadører

Skape gode ambassadører for verneområdet gjennom å formidle kunnskap om natur- og kulturarv i verneområdene slik at flest mulig får en forståelse for, innsyn i og opplevelse av områdets kvaliteter. Informasjon og kunnskap om områdets verneverdier og sårbarhet vil være med på å øke forståelsen for at områder blir vernet og skjermet.

Det er viktig at barn, unge og lokalbefolkning får oppleve naturen og får kjennskap til historien for å kunne ta vare på natur- og kulturverdiene. Videre er det viktig at lokale bedrifter kjenner områdets kvaliteter og sårbarhet for at vi skal kunne få gode fremtidige forvaltere av verneområdene.

Skoler, lokalbefolkning og lokale bedrifter er derfor viktige aktører i formidlingsarbeidet, og det er ønskelig å etablere og utvikle informasjonsopplegg og informasjonsaktiviteter med disse, samt å gjennomføre årlige seminar for å formidle ny informasjon, forskning etc. Etablere opplevelsesområder som tilrettelegges for barn og unge. Skolene bør få støtte til naturveiledning, men bør selv være ansvarlige for sin læring og innarbeide natur- og kulturarv i skolens egne planer.

Ved å involvere alle som har noe med nasjonalparkene å gjøre i markedsførings-sammenheng, gir forvaltningen drøyt hjelp i ambassadørarbeidet for verneområdet. Dette kan være lokalbefolkning, bedrifter, destinasjonsselskap, kommuner og interesseorganisasjoner.

- **Bærekraftig hyttebygging:**

Fra nasjonalparkforvaltningens ståsted så vil bærekraftig hyttebygging være lik ingen hyttebygging. Her må det kanskje heller vinkles mot utbygging av, eller bedre utnyttelse av «varme senger» som kan gi større varige ringvirkninger enn hytter.

NOTAT OM POTENSIALET I PARKER (NATIONAL OG REGIONAL) I SØR-ØSTERDAL

Fra Norske Parker ved daglig leder Kristian Bjørnstad

Introduksjon

Sør-Østerdal er en region med et godt verdiskapingspotensiale i forhold til skog- og naturressurser. Det ligger også et viktig verdiskapingspotensiale i regionenes natur- og kulturarv.

Sør-Østerdal har et sentralt museumsmiljø med ANNO museer. Det finnes også fire nasjonalparker, helt eller delvis, i regionen. Sør-Østerdal har også den eneste grenseoverskridende natur- og kulturparken i Norden i Finnskogen Natur & kulturpark. Parken arbeider for at Finnskogen blir UNESCO verdensarv. I tillegg har regionen Norske Parker; den nasjonale organisasjon for regionalparker/natur- og kulturparker. Den arbeider nasjonalt med bred verdiskaping omkring natur- og kulturarv. I Trysil samles nå flere av disse organisasjonene i et nytt kompetansemiljø (Norske Parker, ANNO, Fulufjellet, SNO).

Arbeid med verdiskaping kan gjøres på ulike måter. En smal tilnærming fokusert på den økonomiske verdiskapingen er viktig. Det gjøres gjennom ulike strategier og tiltak. En bred tilnærming til verdiskaping (Jfr. Telemarksforskning, Kommunal- og distriktsdepartementet) er også en god tilnærming. Ideelt bør de ulike formene for verdiskaping (økonomisk, kulturelt, sosialt og miljømessig) virke sammen for bærekraftig nærings- og samfunnsutvikling.

Ved en verdiskaping med utgangspunkt i natur- og kulturarv, så er en bred tilnærming en god måte å drive utviklingsarbeid på. Det skaper et grunnlag og effekter for den økonomiske verdiskaping. Det gjelder spesielt for besøksnæring og lokale produkter. Museer, nasjonalparker og natur- og kulturparker har en undervurdert effekt på den økonomiske verdiskapingen.

For eksempel er verdiskapingseffekten av natur- og kulturparker, nasjonalparker og UNESCO-områder målt i utlandet. Utredninger viser at for hver krone som legges inn i slike parker så får en 6-10 kroner tilbake (Knaus 2018, Vatanen & Kajala 2019). Utredninger i Norge (Jfr. Distriktsenteret) viser at slike parker øker graden av regionalt samarbeid, styrker regionale stedsmerkevarer og lokale produkter. Nasjonalparker er i tillegg sentrale for destinasjoner som vil utvikle naturbasert reiseliv. Nasjonalparkene legger til rette for økonomisk verdiskaping gjennom stier, skjøtsel og skilting. De ha også en mulighet for at lokale bedrifter kan skrive avtaler om bruk av nasjonalparkens merkevare.

Potensialet i parker

Parkene i Sør-Østerdal og Norske Parker arbeider med ulike programmer og satsinger som er relevante for videre utvikling av regionen. Våren 2022 ble det etablert et grenseoverskridende parkforum hvor de sentrale parkene og organisasjonene deltar. Grensekomiteen i Innlandet - Dalarna var også sentral i etableringen. Parkforum er både et nettverk og en årlig konferanse. Den første konferansen ble gjennomført våren 2022 med god deltakelse fra det offentlige, næringsliv og frivillighet. Det er viktig at mangfoldet og potensialet i parkene synliggjøres og fremsnakkes av politikere og offentlig forvaltning.

Parken temaer og program relevante for Sør-Østerdal:

- Ungdomsprogram. Ungdom som forvaltere av natur- og kulturressurser

Finnskogen Natur & kulturpark i samarbeid med Norske Parker har startet et ungdomsprogram som heter Ung i Park. Det har som mål å bevisstgjøre ungdom på egne ressurser og utvikle forvaltereegenskaper. På sikt skal dette skape både blilyst og bolyst hos ungdommene. Skogbruk og forvaltning av natur er viktige temaer. Det samme er arbeid med kulturmiljøer og bygningsvern. Dette programmet er koblet på det europeiske programmet «junior ranger» og gjør det mulig med internasjonal utveksling til utenlandske parker. Det arbeides også med å utvikle skoleprogram som sees i sammenheng med Ung i Park. Norske Parker utvikler nye metoder og opplegg for ungdom som skal utvikles nasjonalt. Trysil og Finnskogen er pilotområder for dette. Dette vil være en viktig satsing for aktørene i Parkforum og i nasjonalparkene i regionen.

- En videre utvikling av ungdomsprogram og skoleprogram i parkene er avhengig av både økonomisk og politisk støtte for å kunne hente ut potensialet i hele regionen. Det er stor overførbarhet til andre kommuner i dette arbeidet.
- Kurs- og kompetanseutvikling for vertskap og guiding

Vertskap og god guiding bygger opp destinasjonenes opplevingskvalitet og gjør det mulig å øke betalingsvillighet hos gjester. Det er få destinasjonsselskaper i regionen som jobber med vertskap og guiding på en systematisk måte og det er behov for mer kompetanse på dette området i Sør-Østerdal og Innlandet.

Nasjonalparker og natur- og kulturparker arbeider med både vertskap og guiding som del av en tilrettelegging for verdiskaping. Det er en lang tradisjon for dette arbeidet i parker. Natur- og kulturveiledning som metode er en effektiv måte å jobbe med vertskap og guiding. Det gjør parkene.

Organisasjonen Norske Parker satser på dette i et eget program i samarbeid med den europeiske organisasjonen Interpret Europe. Med base i Trysil tilbyr organisasjonen europeiske sertifiseringskurs med nasjonale og internasjonale deltakere. I kompetansemiljøet for natur- og kultur i Trysil finnes det en mulighet for å utvikle ytterligere kompetanse på dette området. Det er et potensiale for å etablere et nasjonalt senter for natur- og kulturveiledning med sertifiseringskurs i vertskap og guiding.

- En satsing på faglig utvikling av natur- og kulturveiledning i et kompetansemiljø i Sør-Østerdal vil kunne styrke regionens attraktivitet. Økonomisk støtte til faglig utvikling og kursutvikling vil være avgjørende.
- Bærekraftig hyttebygging

Hyttebygging og hytter er en viktig verdiskaper i Sør-Østerdal. Nasjonalt er det nå et stort fokus på bærekraftig hyttebygging. Det finnes et behov i regionen for å arbeide mer systematisk med dette temaet slik at en kan ligge i forkant av eventuelle nasjonale føringer. Finnskogen Natur & kulturpark har etablert en konferanse for dette temaet og har aktive prosjekter for design og utvikling av bærekraftige hytter. For nasjonalparkene er dette et aktuelt tema fordi parkene er i nærheten av viktige hytteområder.

- En satsing på bærekraftig hyttebygging vil være viktig for Sør-Østerdal. Det kan være i form av kompetansebyggende arrangement og kurs. Det kan også være aktuelt med ulike pilotprosjekter på dette i regionen. En økonomisk støtte til slike tiltak vil være et viktig bidrag og signal.

SAK 33/22 DIALOG MED INNLANDET FYLKESKOMMUNE

Fylkeskommunens representanter deltar i møte med bakgrunn i Partnerskapsavtalen mellom Innlandet fylkeskommune og kommunene i Innlandet. Dette åpner mulighetene for dialog og informasjon om pågående prosesser i regionen, kommunene og fylkeskommunen.

SAK 34/22 ORIENTERING FRA MØTER I RÅD/UTVALG

Orientering fra møter i råd/utvalg er fast post for at de som er valgt til å representere i eksterne råd/utvalg kan orientere styret.

SAK 35/22 EVENTUELT

May-Liss Sæterdalen/sign
Regionrådsleder

Terje Røe/sign
Daglig leder

Dette dokumentet er elektronisk godkjent og sendes uten signatur.